

II

(Aktai, priimti remiantis EB ir (arba) Euratomo steigimo sutartimis, kurių skelbti neprivaloma)

SPRENDIMAI

TARYBA

TARYBOS SPRENDIMAS

2008 m. liepos 15 d.

dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

(2008/618/EB)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 128 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ⁽¹⁾,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽²⁾,

pasikonsultavusi su Regionų komitetu,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę ⁽³⁾,

kadangi:

(1) 2005 m. Lisabonos strategijos reforma pabrėžė ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo svarbą. Europos užimtumo strategijos Užimtumo gairės ⁽⁴⁾ ir Bendrosios ekonominės politikos gairės ⁽⁵⁾ buvo priimtos kaip jung-

tinis paketas, kurio laikantis įgyvendinant Lisabonos strategijos užimtumo ir darbo rinkos tikslus vadovaujamas Europos užimtumo strategija.

(2) Komisijos metinės pažangos ataskaitoje ir Bendrosios užimtumo ataskaitos projekte atlikta valstybių narių nacionalinių reformų programų analizė rodo, kad valstybės narės turėtų toliau dėti visas pastangas šiose prioritetinėse srityse, siekdamos:

— pritraukti ir išlaikyti daugiau žmonių darbo vietose, didinti darbo jėgos pasiūlą ir modernizuoti socialinės apsaugos sistemas,

— gerinti darbuotojų ir įmonių gebėjimą prisitaikyti, ir

— didinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą tobulinant švietimą ir gebėjimus.

(3) Atsižvelgiant į Komisijos atliktą nacionalinių reformų programų analizę ir Europos Vadovų Tarybos išvadas, daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama veiksmingam ir laiku atliekamam įgyvendinimui laikantis Europos Vadovų Tarybos išvadų, tokiu būdu taip pat sutvirtinant Lisabonos strategijos socialinį aspektą. Ypač daug dėmesio reikėtų skirti sutarties tikslams ir standartams.

(4) Užimtumo gairės galioja trejus metus, o laikotarpiu iki 2010 m. pabaigos jas atnaujinti turėtų būti galima tik griežtai apribotais atvejais.

⁽¹⁾ 2008 m. vasario 13 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽²⁾ 2008 m. gegužės 20 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽³⁾ 2008 m. vasario 13 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽⁴⁾ OL L 205, 2005 8 6, p. 21.

⁽⁵⁾ OL L 205, 2005 8 6, p. 28.

(5) Valstybės narės turėtų atsižvelgti į Užimtumo gaires įsivindamos suprogramuotą Bendrijos finansinę paramą, visų pirma Europos socialinio fondo lėšas.

2 straipsnis

Valstybės narės vykdo užimtumo politiką atsižvelgdamos į gaires ir šiuo klausimu teikia informaciją pagal nacionalines reformų programas.

(6) Atsižvelgiant į kompleksinį gairių paketo pobūdį, valstybės narės turėtų visiškai įgyvendinti bendrąsias ekonominės politikos gaires,

3 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

Priimta Briuselyje, 2008 m. liepos 15 d.

1 straipsnis

Patvirtinamos priede pateiktos valstybių narių užimtumo politikos gairės.

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. BARNIER

PRIEDAS

**Valstybių narių užimtumo politikos gairės
(Integruotos gairės Nr. 17–24)**

Užimtumo gairės sudaro dalį 2008–2010 m. integruotųjų gairių, kurios grindžiamos trijų ramsčių, t. makroekonomikos politikos, mikroekonomikos reformų ir užimtumo politikos, principais. Remiantis visų trijų ramsčių principais prisidedama siekiant tvaraus augimo ir užimtumo tikslų bei stiprinant socialinę sanglaudą.

Valstybės narės, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, o prireikus ir su kitais suinteresuotaisiais subjektais, vykdo savo politiką siekdamos įgyvendinti toliau nurodytus tikslus ir veiksmų prioritetus, kad turint daugiau bei geresnių darbo vietų ir geriau išsilavinusių bei kvalifikuotą darbo jėgą būtų skatinama įtraukioji darbo rinka. Pagal Lisabonos strategiją ir atsižvelgiant į bendruosius socialinius tikslus, valstybių narių politika proporcingai skatinamas:

- Visiškas užimtumas. Ekonomikos augimui palaikyti ir socialinei sanglaudai stiprinti labai svarbu pasiekti visišką užimtumą ir sumažinti nedarbą bei neveiklumą, didinant darbo jėgos paklausą ir pasiūlą. Siekiant šių tikslų itin svarbu laikytis integruoto darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros požiūrio. Vykdamas darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros politiką tuo pačiu metu sprendžiami darbo rinkų lankstumo, darbo organizavimo ir darbo santykių, darbo ir asmeninio gyvenimo derinimo, taip pat užimtumo garantijų ir socialinės apsaugos klausimai.
- Darbo kokybės ir našumo gerinimas. Pastangos didinti užimtumo lygį yra glaudžiai susijusios su darbo vietų patrauklumo gerinimu, darbo kokybės ir našumo gerinimu, esminiu darbo rinkos segmentacijos, lyčių nelygybės ir dirbančiųjų skurdo mažinimu. Reikėtų visiškai išnaudoti darbo kokybės, našumo ir užimtumo sinergijas.
- Ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos stiprinimas: Reikia ryžtingų veiksmų socialinei aprėptai stiprinti, kovoti su skurdu (ypač su vaikų skurdu), užkirsti kelią atskirčiai nuo darbo rinkos, socialiai nuskriaustų žmonių socialinei integracijai remti ir užimtumo, nedarbo ir darbo našumo regioniniams skirtumams, ypač atsiliekančiuose regionuose, mažinti. Reikia stiprinti atvirą koordinavimo metodą socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties srityse.

Siekiant pažangos ypač svarbios lygios galimybės ir kova su diskriminacija. Vykdamas visus veiksmus turėtų būti užtikrintas lyčių aspekto integravimas ir lyčių lygybės skatinimas. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas tam, kad darbo rinkoje pagal Europos lyčių lygybės paktą būtų sumažintos visos su lytimi susijusios spragos. Pagal naująjį požiūrį dėl kartų solidarumo įgyvendinant Europos jaunimo paktą, ypatingas dėmesys turėtų būti skirtas jaunimo padėčiai ir galimybių įsidarbinti per visą darbingą amžių, įskaitant vyresniojo amžiaus darbuotojus, skatinimui. Siekiant nacionalinių tikslų ypatingas dėmesys taip pat turi būti skiriamas socialiai nuskriaustų žmonių, įskaitant neigaliuosius, taip pat tarp trečiųjų šalių ir ES piliečių užimtumo skirtumams itin sumažinti. Tai padės valstybėms narėms spręsti demografines problemas.

Valstybės narės turėtų siekti aktyvios visų asmenų socialinės aprėpties, skatindamos darbo jėgos dalyvavimą, kovą su skurdu ir labiausiai marginalizuotų grupių atskirtimi.

Vykdydamos veiksmus valstybės narės turėtų garantuoti gerą užimtumo ir socialinės politikos valdymą ir užtikrinti teigiamą pokyčių ekonomikos, darbo ir socialinių reikalų srityse sąveiką. Jos turėtų sukurti plačius partnerystės ryšius pokyčiams įgyvendinti, įtraukdamos parlamentines įstaigas ir suinteresuotuosius subjektus, be kita ko, įsteigtus nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, taip pat pilietinės visuomenės organizacijas. Pagrindinis vaidmuo turėtų tekti Europos ir nacionaliniams socialiniams partneriams. Turėtų būti toliau siekiama tikslų ir standartų, nustatytų ES lygiu pagal Europos užimtumo strategiją atsižvelgiant į 2003 m. gaires, pažangos vertinimui panaudojant atitinkamus rodiklius ir pažangos lenteles. Valstybės narės taip pat skatinamos nusistatyti savo pačių išipareigojimus bei tikslus ir jų laikytis kartu atsižvelgiant į atskiroms šalims skirtas rekomendacijas, dėl kurių susitarta ES lygiu. Be to, valstybės narės raginamos stebėti socialinių reformų poveikį.

Siekiant gero valdymo taip pat reikia veiksmingiau skirstyti administracinius ir finansinius išteklius. Komisijai sutikus, valstybės narės struktūrinių fondų, visų pirma Europos socialinio fondo lėšas turėtų skirti Europos užimtumo strategijai įgyvendinti ir vykdomų veiksmų ataskaitai pateikti. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas valstybių narių institucijų ir administracinių gebėjimų stiprinimui.

17 gairė. Įgyvendinti užimtumo politiką visiškam užimtumui pasiekti, darbo kokybei ir darbo našumui pagerinti bei socialinei ir teritorinei sanglaudai sustiprinti.

Vykdoma politika Europos Sąjungoje (ES) turėtų būti siekiama 70 % vidutinio bendro užimtumo lygio, ne mažiau kaip 60 % moterų užimtumo lygio ir 50 % vyresniojo amžiaus darbuotojų (55–64 m.) užimtumo lygio iki 2010 m. bei sumažinti nedarbą ir neveiklumą. Valstybės narės turėtų apsvaistyti galimybę nustatyti siektinus nacionalinius užimtumo lygius.

Siekiant šių tikslų veiksmai turėtų būti siejami su šiais prioritetais:

- į darbo rinką pritraukti ir joje išlaikyti daugiau žmonių, padidinti darbo jėgos pasiūlą ir modernizuoti socialinės apsaugos sistemas,
- gerinti darbuotojų ir įmonių gebėjimą prisitaikyti,
- didinti investicijas į žmogiškuosius išteklius tobulinant švietimą ir gebėjimus.

1. *Į darbo rinką pritraukti ir joje išlaikyti daugiau žmonių, padidinti darbo jėgos pasiūlą ir modernizuoti socialinės apsaugos sistemas*

Užimtumo lygio kėlimas yra veiksmingiausia priemonė, skatinanti ekonomikos augimą ir didinanti ekonomikos socialinę įtrauktį, kartu užtikrinanti apsaugą tiems, kurie negali dirbti. Darbo jėgos pasiūlos didinimas, požiūrio į darbą, kaip į visą gyvenimą trunkantį ciklą, skatinimas ir socialinės apsaugos sistemų modernizavimas, siekiant užtikrinti jų adekvatumą, finansinį tvarumą ir gebėjimą reaguoti į kintančius visuomenės poreikius, yra ne mažiau būtini dėl numatomo darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimo. Ypatinę dėmesį reikėtų skirti tebeegzistuojančių vyrų ir moterų užimtumo skirtumų ir užmokesčio skirtumų dėl lyties pastebimam sumažinimui. Taip pat svarbu toliau didinti vyresniojo amžiaus darbuotojų ir jaunimo užimtumo lygį, įgyvendinant naują požiūrį dėl kartų solidarumo, ir skatinti aktyvią labiausiai iš darbo rinkos išstumtų asmenų socialinę aprėptį. Taip pat reikia intensyvesnių veiksnių, kad pagerėtų jaunimo, ypač žemos kvalifikacijos asmenų, padėtis darbo rinkoje ir gerokai sumažėtų jaunimo nedarbas, kuris vidutiniškai yra dvigubai didesnis nei bendras nedarbo lygis.

Būtina sudaryti tinkamas sąlygas, kad asmenims, kurie pradeda dirbti pirmą kartą, grįžta į darbą po pertraukos ar nori pratęsti darbingą amžių, būtų lengviau įsidarbinti. Darbo vietų kokybė, įskaitant darbo užmokesčių ir lengvatas, darbo sąlygas, galimybes mokytis visą gyvenimą ir karjeros perspektyvas, taip pat pagal socialinės apsaugos sistemas teikiama parama ir paskatos yra ypač svarbūs. Kad būtų sustiprintas požiūris į darbą visą gyvenimą ir skatinama suderinti šeiminių gyvenimą ir darbą, reikia politikos, kuri įtvirtintų nuostatas dėl vaikų priežiūros. Naudinga standartinė priemonė nacionaliniu lygiu – užtikrinti, kad iki 2010 m. vaiko priežiūros garantijas turėtų bent 90 % vaikų nuo 3 metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus ir bent 33 % vaikų iki 3 metų, tačiau taip reikia dėti konkrečias pastangas siekiant spręsti šalių regioninius skirtumus. Kad padidėtų vidutinis tėvų, ypač vienišų tėvų, kurie paprastai susiduria su didesne skurdo rizika, užimtumas, reikia šeimas remiančių priemonių. Visų pirma valstybės narės turėtų atsižvelgti į ypatingus vienišų tėvų ir daugiavaikių šeimų poreikius. Be to, iki 2010 m. faktinis vidutinis išėjimo iš darbo rinkos amžius, palyginti su 2001 m., ES lygiu turėtų pailgėti penkeriais metais.

Valstybės narės taip pat turėtų įgyvendinti priemones geresnei (darbuotojų) sveikatos būklei užtikrinti, siekdamas sumažinti ligonių skaičių, padidinti darbo našumą ir pailginti darbingą amžių. Europos jaunimo pakto, Lyčių lygybės pakto ir iniciatyvos dėl Europos aljanso už šeimą įgyvendinimas taip pat turėtų padėti įtvirtinti požiūrį į darbą, kaip į visą gyvenimą trunkantį ciklą, ypač sudarant palankesnes sąlygas perėjimui iš švietimo sistemos į darbo rinką. Naudojant individualiai pritaikytas priemones, mažiau galimybių turinčiam jaunimui turėtų būti sudarytos vienodos socialinės ir profesinės integracijos galimybės.

18 gairė. Skatinti požiūrį į darbą kaip visą gyvenimą trunkantį ciklą:

- atnaujinant pastangas sukurti jaunimo užimtumo modelius ir sumažinti jaunimo nedarbą, kaip raginama Europos jaunimo pakte,
- imantis ryžtingų veiksnių moterų dalyvavimui skatinti ir skirtumams tarp lyčių užimtumo, nedarbo ir užmokesčio srityse pašalinti,
- sudarant geresnes sąlygas derinti darbą ir asmeninį gyvenimą bei pagerinant prieinamumą ir įperkamus vaikų priežiūros įstaigų bei kitų išlaikytinių priežiūros paslaugų teikimą,
- remiant aktyvų senėjimą, įskaitant tinkamas darbo sąlygas, geresnę (darbuotojų) sveikatos būklę ir adekvacias paskatas dirbti bei vengti ankstyvo išėjimo į pensiją,
- sukuriant modernias socialinės apsaugos, įskaitant pensijų ir sveikatos priežiūros, sistemas ir užtikrinant jų socialinį adekvatumą, finansinį tvarumą ir gebėjimą reaguoti į kintančius poreikius, kad būtų remiamas dalyvavimas, išsilikymas darbo rinkoje ir ilgesnis darbingas amžius.

Taip pat žr. jungtinę gairę „Garantuoti ekonominį ir fiskalinį tvarumą kaip pagrindą užimtumui didinti“ (Nr. 2).

Aktyvi socialinės aprėpties politika gali padidinti darbo jėgos pasiūlą, sustiprinti visuomenės darną ir būti galinga priemonė skatinant labiausiai socialiai nuskriaustų žmonių socialinę integraciją ir integraciją į darbo rinką.

Kiekvienam bedarbiui turėtų būti pasiūlytas darbas, gamybinė praktika, papildomas mokymas ar kita įdarbinimo skatinimo priemonė; iki 2010 m. tai turėtų būti užtikrinta jaunimui per 4 mėnesius po mokyklos baigimo, o suaugusiems – ne vėliau kaip per 12 mėnesių. Reikėtų įgyvendinti politiką, siūlančią aktyvias darbo rinkos priemones ilgalaikiams bedarbiams, atsižvelgiant į 25 % dalyvavimo rodiklį 2010 m. Aktyvinimas turėtų vykti mokant, perkvalifikuojant, suteikiant galimybę atlikti darbo praktiką, siūlant darbo vietą arba kitaip įdarbinant, prirėkus teikiant nuolatinę pagalbą ieškant darbo. Siekiant padidinti dalyvavimą ir įveikti socialinę atskirtį, nepaprastai svarbu ieškantiesiems darbo palengvinti galimybes įsidarbinti, vykdyti nedarbo prevenciją ir užtikrinti, kad bedarbiai išlaikytų glaudžius ryšius su darbo rinka. Tam reikia pašalinti kliūtis, trukdančias patekti į darbo rinką, padedant veiksmingai ieškoti darbo, sudaryti palankesnes profesinio mokymosi galimybes ir taikant kitas aktyvias darbo rinkos priemones. Taip pat svarbu užtikrinti, kad pagrindinės socialinės paslaugos būtų finansiškai prieinamos, užtikrinti adekvatų pagrindinių išteklių visiems lygį, kartu derinant su teisingo atlygio už darbą principu siekiant, kad darbas būtų finansiškai patrauklus. Tokia samprata turėtų kartu užtikrinti finansinį darbo patrauklumą visiems darbuotojams, taip pat kad būtų įveiktas nedarbo, skurdo ir neveiklumo spąstai.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas socialiai nuskriaustų žmonių, įskaitant žemos kvalifikacijos darbuotojus, įtraukčiai į darbo rinką, *inter alia*, plėtojant socialines paslaugas bei socialinę ekonomiką ir kuriant kolektyvinius poreikius patenkinančius naujus užimtumo šaltinius. Ypač svarbu kovoti su diskriminacija, skatinti neįgaliųjų galimybes įsidarbinti ir integruoti imigrantus bei mažumas.

19 gairė. Užtikrinti įtraukiąsias darbo rinkas, didinti darbo patrauklumą, padaryti darbą finansiškai patrauklų ieškantiesiems darbo, įskaitant socialiai nuskriaustus ir neveiklius žmones:

- taikant aktyvias bei prevencines darbo rinkos priemones, įskaitant ankstyvą poreikių nustatymą, pagalbą ieškant darbo, profesinio orientavimo ir mokymo įtraukimą į individualius veiklos planus, socialinių paslaugų, reikalingų labiausiai nuo darbo rinkos atskirtų žmonių įtraukčiai remti ir skurdui pašalinti, teikimą,
- nuolat peržiūrint mokesčių ir lengvatų sistemomis nustatytas paskatas ir sudarytas kliūtis, įskaitant lengvatų valdymą ir teikimo sąlygas, taip pat gerokai sumažinant dideles mažiausiai veiksmingas mokesčių normas, ypač gaunantiems mažas pajamas, ir taip užtikrinant proporcingus socialinės apsaugos lygius,
- kuriant naujus užimtumo šaltinius asmenims ir įmonėms teikiamų paslaugų sektoriuje, ypač vietos lygiu.

Siekiant, kad kuo daugiau žmonių galėtų susirasti geresnį darbą, taip pat būtina stiprinti darbo rinkos infrastruktūrą nacionaliniu ir ES lygiu, įskaitant EURES tinklą, kad būtų galima geriau numatyti ir pašalinti galimus neatitikimus. Lengvesnis darbo keitimas ir įsidarbinimas yra itin svarbūs; taip pat turėtų būti skatinama mobilumo ir prisitaikymo prie darbo rinkos politika. Ieškantiesiems darbo visoje ES turėtų būti suteikta galimybė sužinoti apie visas darbo vietas, kurias siūlo valstybių narių įdarbinimo tarnybos. Pagal Sutartis turėtų būti visiškai užtikrintas darbuotojų mobilumas ES. Be to, nacionalinėse darbo rinkose būtina visokeriopai atsižvelgti į papildomą darbo jėgos pasiūlą, atsirandančią dėl trečiųjų šalių piliečių migracijos.

20 gairė. Gerinti darbo rinkos poreikių atitiktį:

- modernizuojant ir stiprinant darbo rinkos institucijas, ypač užimtumo tarnybas, taip pat siekiant užtikrinti didesnę užimtumo ir profesinio mokymo galimybių skaidrumą nacionaliniu ir Europos lygiu,
- šalinant kliūtis, trukdančias darbuotojų mobilumui visoje Europoje pagal Sutartis,
- tiksliau numatant gebėjimų poreikius, darbo rinkos trūkumus ir problemas,
- tinkamai valdant ekonominę migraciją.

2. *Gerinti darbuotojų ir įmonių gebėjimą prisitaikyti*

Europai reikia gerinti gebėjimą numatyti, paspartinti ir prie jų prisiderinti ekonominius bei socialinius pokyčius. Šiam tikslui reikalingos užimtumui palankios darbo sąnaudos, šiuolaikiški darbo organizavimo būdai, „gero darbo“ skatinimas, gerai funkcionuojančios darbo rinkos, kuriose lankstumas derinamas su užimtumo garantijomis ir taip patenkiami įmonių ir darbuotojų poreikiai. Tai taip pat padeda išvengti segmentuotų darbo rinkų susiformavimo ir sumažinti nedeklaruojamą darbą (taip pat žr. 18, 19, 20 ir 23 gaires).

Šiuolaikinėje vis globalesnėje ekonomikoje vis labiau atsiveriant rinkoms ir nuolat diegiant naujas technologijas, tiek įmonė, tiek darbuotojai susiduria su būtinybe ir tuo pačiu galimybe prisitaikyti. Nors apskritai šis struktūrinių pokyčių procesas ekonomikos augimą ir užimtumą veikia teigiamai, kai kuriems darbuotojams ir įmonėms jis sukelia neigiamų padarinių. Norėdamos tinkamai reaguoti į netikėtus paklausos pokyčius ir išlikti konkurencingos, įmonės turi tapti lankstesnės, prisitaikyti prie naujų technologijų ir nuolatos atsinaujinti.

Jos taip pat turi reaguoti į didėjančią darbo kokybę, kuri susijusi su darbuotojo asmeniniais prioritetais ir šeimos permainomis, poreikį, taip pat darbo jėgos senėjimą bei į darbą priimamų jaunų darbuotojų mažėjimą. Darbuotojų darbinis gyvenimas tampa sudėtingesnis dėl vis įvairesnių ir neįprastų darbo organizavimo modelių, taip pat dėl pereinamųjų laikotarpių, kurių per visą gyvenimą tenka išgyventi ne vieną ir kuriuos reikia sėkmingai įveikti. Greitai kintančios ekonomikos sąlygomis darbuotojai turi turėti galimybių mokytis visą gyvenimą, kad prisitaikytų prie naujų darbo modelių, įskaitant plačiai naudojamas informacines ir ryšių technologijas (IRT). Profesinio statuso pasikeitimai ir su tuo susijusi rizika laikinai netekti pajamų turėtų būti geriau įveikiama teikiant tinkamai modernizuotą socialinę apsaugą.

Kad šie sunkumai būtų sėkmingai įveikti, reikia integruoto darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros požiūrio. Darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyra apima apgalvotą lanksčių ir patikimų sutarčių sąlygų derinį, visapusiškas mokymosi visą gyvenimą strategijas, veiksmingą aktyvią darbo rinkos politiką ir šiuolaikiškas, tinkamas ir tvarias socialinės apsaugos sistemas.

Valstybės narės, remdamosi Tarybos patvirtintais principais, turėtų įgyvendinti savo pačių darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros modelius. Šie principai yra naudingas pagrindas reformoms vykdyti; pagal juos nustatomos nacionalinės politikos galimybės ir konkrečios nacionalinės priemonės darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros srityje. Nė vienas modelis ar principas nėra svarbesnis už kitą.

21 gairė. Skatinti lankstumą, derinant jį su užimtumo garantijomis, ir mažinti darbo rinkos segmentaciją, deramai atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį:

- pritaikyti užimtumą reglamentuojančius teisės aktus, prireikus peržiūrėti skirtingą sutarčių sudarymo tvarką ir su darbo valandomis susijusias nuostatas,
- spręsti nelegalaus darbo klausimą,
- geriau numatyti pokyčius, įskaitant ekonomikos restruktūrizavimą, ypač su prekybos atvėrimu susijusius pokyčius, ir pozityviai juos valdyti – taip sumažinti jų socialines sąnaudas ir palengvinti prisitaikymą,
- skatinti ir skleisti naujoviškus ir lengvai pritaikomus darbo organizavimo būdus, siekiant pagerinti darbo kokybę ir našumą, įskaitant sveikatos priežiūrą ir saugą,
- remti profesinio statuso pokyčius, įskaitant profesinį mokymą, savarankišką darbą, verslo kūrimą ir geografinį mobilumą.

Taip pat žr. jungtinę gairę „Skatinti darnesnę makroekonominę, struktūrinę ir užimtumo politiką“ (Nr. 5).

Kad būtų galima sukurti kiek galima daugiau naujų darbo vietų, išsaugoti konkurencingumą ir prisidėti prie bendros ekonominės sistemos stiprinimo, visuotiniai darbo užmokesčio pokyčiai turėtų atitikti našumo didėjimą per visą ekonominį ciklą ir atspindėti padėtį darbo rinkoje. Turėtų būti itin sumažinti darbo užmokesčio skirtumai dėl lyties. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti profesijų ir sektorių, kuriuose dominuoja moterys, nedidelio darbo užmokesčio lygio priežastims paaiškinti ir šioms problemoms spręsti. Skatinant kurti naujas darbo vietas taip pat gali prireikti pastangų sumažinti su darbo užmokesčiu nesusijusias išlaidas ir peržiūrėti mokesčius, ypač tais atvejais, kai darbas menkai apmokamas.

22 gairė. Užtikrinti užimtumui palankius darbo sąnaudų pokyčius ir darbo užmokesčio nustatymo mechanizmus:

- skatinant socialinius partnerius jų pačių kompetencijos srityje nustatyti teisingą derybų dėl darbo užmokesčio pagrindą, kad būtų atsižvelgta į su darbo našumu ir rinka susijusius uždavinius visais atitinkamais lygiais ir būtų išvengta darbo užmokesčio skirtumų dėl lyties,
- peržiūrint su darbo užmokesčiu nesusijusių išlaidų poveikį užimtumui ir prireikus patikslinant jų struktūrą ir lygį, ypač siekiant sumažinti menkai apmokamiems darbuotojams tenkančią mokesčių našą.

Taip pat žr. jungtinę gairę „Užtikrinti, kad darbo užmokesčio pokyčiai stiprintų makroekonominį stabilumą ir ekonomikos augimą“ (Nr. 4).

3. Didinti investicijas į žmogiškuosius išteklių tobulinant švietimą ir gebėjimus

Europai reikia daugiau ir veiksmingiau investuoti į žmogiškuosius išteklius. Labai daug žmonių nepatenka į darbo rinką, nedaro joje pažangos arba joje neišsilaiko dėl nepakankamų gebėjimų arba dėl jų nederejimo su darbo rinka. Siekiant didesnių galimybių įsidarbinti visų amžiaus grupių vyrams ir moterims, aukštesnio darbo našumo lygio, inovacijų ir geresnės darbo kokybės, ES reikia daugiau ir veiksmingiau investuoti į žmogiškuosius išteklius ir mokymą visą gyvenimą.

Žinių ir paslaugų ekonomikoms reikalingi įvairūs tradicinės pramonės igūdžiai; šie gebėjimai taip pat turi būti nuolat atnaujinami atsižvelgiant į technologijų pokyčius ir inovacijas. Darbuotojai, norintys likti darbe ir siekti pažangos, turi būti pasirengę pokyčiams ir kintančioms darbo rinkoms, turi reguliariai kaupti ir atnaujinti gebėjimus. Įmonių našumas priklauso nuo darbuotojų, gebančių prisitaikyti prie pokyčių, parengimo ir išlaikymo. Vyriausybės turi užtikrinti, kad būtų siekiama aukštesnių išsilavinimo lygių ir jaunimui būtų suteiktos būtinos pagrindinės kompetencijos, vadovaujantis Europos jaunimo paktu. Norėdama pagerinti darbo rinkos perspektyvas jaunimui, ES turėtų siekti, kad iki 2010 m. mokyklos nebaigusių jaunuolių skaičiaus vidurkis būtų ne didesnis nei 10 % ir kad bent jau 85 % 22 metų amžiaus asmenų būtų įgiję aukštesnį vidurinį išsilavinimą. Įgyvendinama politika taip pat turėtų būti siekiama, kad dalyvavimo mokymėse visą gyvenimą ES vidurkis būtų mažiausiai 12,5 % suaugusių darbingo amžiaus gyventojų (amžiaus grupė nuo 25 iki 64 metų). Visus suinteresuotuosius subjektus nuo ankstyvo amžiaus reikėtų skatinti puoselėti tikrąją mokymosi visą gyvenimą kultūrą. Siekiant žymiai padidinti viešąsias ir privačiąsias investicijas į žmogiškuosius išteklius vienam gyventojui ir garantuoti šių investicijų kokybę bei veiksmingumą, svarbu užtikrinti sąžiningą ir skaidrų išlaidų bei atsakomybės pasidalijimą tarp visų subjektų. Valstybės narės turėtų daugiau naudoti struktūrinių fondų bei Europos investicijų banko lėšas investicijoms į švietimą ir mokymą. Siekiamos šių tikslų valstybės narės privalo įgyvendinti darnias ir išsamias mokymosi visą gyvenimą strategijas, kurias jos pačios išsipaieškojo įgyvendinti.

23 gairė. Plėtoti investicijas į žmogiškuosius išteklius ir gerinti jų panaudojimą:

- sukuriant integruojančią bendrojo švietimo ir profesinio mokymo politiką bei imantis veiksnių siekiant gerokai palengvinti galimybę gauti pagrindinį profesinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą, įskaitant gamybinę praktiką ir verslumą mokymą,
- gerokai sumažinant mokyklos nebaigusių jaunuolių skaičių,
- pagal Europos susitarimus sukuriant mokyklose, įmonėse, valdžios institucijose ir namuose visiems prieinamo mokymosi visą gyvenimą strategijas, įskaitant atitinkamas paskatas ir išlaidų pasidalijimo mechanizmus, siekiant skatinti, ypač žemos kvalifikacijos ir vyresnio amžiaus darbuotojus, nuolat visą gyvenimą mokytis darbo vietoje.

Taip pat žr. jungtinę gairę „Didinti ir gerinti investicijas, pirmiausia privataus verslo, į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą“ (Nr. 7).

Nepakanka vien to, kad visi dalyviai nusistatytų plataus užmojo tikslus ir didintų investicijų lygį. Siekiant užtikrinti, kad pasiūla iš tikrųjų atitiktų paklausą, mokymosi visą gyvenimą sistemos turi būti priimtinos, prieinamos ir pritaikytos prie kintančių reikmių. Svarbu pritaikyti švietimo ir profesinio mokymo sistemas bei priemones, skirtas švietimo ir profesinio mokymo politikos veiksmingumo rodikliams gerinti, ir didinti jų pajėgumus taip, kad jos geriau atitiktų darbo rinką, patenkintų žinių ekonomikos ir visuomenės poreikius, būtų efektyvios ir teisingos. Lengvai prieinama, plačiai paplitusi ir integruota į visą gyvenimą trunkančią karjerą orientuota sistema turėtų padidinti tiek individualias švietimo ir mokymosi galimybes, tiek švietimo ir mokymosi pasiūlos atitiktį gebėjimų poreikiams. Galima pasinaudoti informacinėmis ir ryšių technologijomis, kad mokymas taptų lengviau prieinamas ir geriau atitiktų darbdavių ir darbuotojų poreikius.

Didesnis mobilumas darbo ir mokymosi tikslais taip pat reikalingas siekiant geriau pasinaudoti įsidarbinimo galimybėmis visoje ES. Turėtų būti pašalintos Europos darbo rinkoje tebesančios mobilumo kliūtys, ypač susijusios su kvalifikacijų ir mokymosi rezultatų pripažinimu bei skaidrumu, kvalifikacijų ir mokymosi rezultatų panaudojimu, būtent įgyvendinant Europos kvalifikacijų sistemą, iki 2010 m. nacionalines kvalifikacijų sistemas susiejant su Europos kvalifikacijų sistema ir atitinkamai plėtojant nacionalines kvalifikacijų sistemas. Remiant nacionalinių švietimo ir mokymo sistemų reformas, kaip nustatyta darbo programoje „Švietimas ir mokymas 2010“, bus svarbu pasinaudoti sutartais Europos dokumentais ir nuorodomis.

24 gairė. Švietimo ir mokymo sistemas pritaikyti naujiems gebėjimų reikalavimams:

- didinant ir užtikrinant švietimo ir profesinio mokymo patrauklumą, atvirumą ir kokybės standartus, plečiant švietimo ir profesinio mokymo galimybių pasiūlą, užtikrinant lanksčius mokymosi modelius ir didinant studentų bei mokomų asmenų mobilumo galimybes,
- lengvinant ir įvairinant švietimo, profesinio mokymo bei žinių prieinamumą visiems tinkamai organizuojant darbo laiką, pasitelkiant šeimos paramos tarnybas, profesinį orientavimą ir prireikus naujus išlaidų pasidalijimo būdus,
- reaguojant į naujus profesinius poreikius, pagrindines kompetencijas ir būsimus gebėjimų reikalavimus gerinant kvalifikacijų apibrėžimus ir skaidrumą, veiksmingą jų pripažinimą ir neformalaus bei neįstaigos mokymosi įvertinimą.

Pagal Europos užimtumo strategiją nustatytų tikslų ir standartų apžvalga

Pagal Europos užimtumo strategiją buvo susitarta dėl šių tikslų ir standartų:

- kiekvienam bedarbiui turėtų būti pasiūlytas darbas, gamybinė praktika, papildomas mokymas ar kita įdarbinimo skatinimo priemonė; iki 2010 m. tai turėtų būti užtikrinta jaunimui per 4 mėnesius po mokyklos baigimo, o suaugusiesiems – ne vėliau kaip per 12 mėnesių,
  - iki 2010 m. 25 % ilgalaikių bedarbių turėtų dalyvauti aktyvioje veikloje: mokytis, persikvalifikuoti, atlikti darbo praktiką arba kitaip siekti įsidarbinti, kad būtų pasiektas trijų toliausiai pažengusių valstybių narių vidurkis,
  - darbo ieškantiems asmenims visoje ES turi būti sudarytos sąlygos sužinoti apie visas laisvas darbo vietas, siūlomas valstybių narių įdarbinimo tarnybų,
  - iki 2010 m. pasiekti, kad išėjimo iš darbo rinkos amžius ES lygiu padidėtų penkeriais metais, palyginti su 2001 m.,
  - iki 2010 m. užtikrinti vaiko priežiūros garantijas bent 90 % vaikų nuo trejų metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus ir bent 33 % vaikų iki trejų metų,
  - ES vidutiniškai būtų ne daugiau kaip 10 % mokyklos nebaigusiu jaunuolių,
  - iki 2010 m. bent 85 % 22 metų jaunuolių Europos Sąjungoje turėtų būti įgiję aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą,
  - dalyvavimo mokymėsi visą gyvenimą ES vidurkis turėtų būti mažiausiai 12,5 % suaugusių darbingo amžiaus gyventojų (amžiaus grupė nuo 25 iki 64 metų).
-